

>,,Tévedni emberi (dolog)."

>,,Tévedni emberi (dolog)."

"Más szemében meglátja a szálkát, a magáéban a gerendát sem veszi észre."

>,,Tévedni emberi (dolog)."

"Más szemében meglátja a szálkát, a magáéban a gerendát sem veszi észre."

>,,Minden feladat papírmunkával zárul"

>,,Tévedni emberi (dolog)."

- "Más szemében meglátja a szálkát, a magáéban a gerendát sem veszi észre."
- >,,Minden feladat papírmunkával zárul"
 - így a mai előadás is.

Tartalom

- > Tesztelés
 - Fogalmak + elvek + módszerek
 - > technika: <u>futtatás adatfájllal</u> C++
- > Hibakeresés
- > Hibajavítás
- ▶ <u>Dokumentálás</u> + szövegszerkesztési minimum
- Programkészítési elvek

Tesztelés fogalmak

Tesztelési fogalmak:

- ➤ Teszteset = bemenet + kimenet
- ➤ Próba = teszteset-halmaz
- ➤ Jó teszteset: nagy valószínűséggel felfedetlen hibát mutat ki
- ➤ Ideális próba: minden hibát kimutat
- Megbízható próba: nagy valószínűséggel minden hibát kimutat

A "hiba" helyett jobb lenne "problémát" mondani, mivel a tesztelés nemcsak a hibakeresés, hanem a hatékonyságvizsgálat eszköze is.

Tesztelés elvek

Tesztelési elvek:

- Ervényes (megengedett) és érvénytelen (hibás) bemenetre is kell tesztelni.
- Rossz a meg nem ismételhető teszteset.
 (Ez ritkán a tesztelés, inkább a tesztelendő program vonása.)
- Minden teszteset által nyújtott információt maximálisan ki kell használni (a következő teszt-esetek kiválasztásánál).
- Csak más (mint a szerző) tudja jól tesztelni a programot.

Tesztelés módszerek

Tesztelési módszerek:

- Statikus tesztelés: a programszöveget vizsgáljuk, a program futtatása nélkül.
- Dinamikus tesztelés: a programot futtatjuk különböző bemenetekkel és a kapott eredményeket vizsgáljuk.

A tesztelés eredménye:

- > hibajelenséget találtunk;
- > nem találtunk -még- hibát.

- > Kódellenőrzés:
 - o algoritmus↔kód megfeleltetés
 - o algoritmus+kód elmagyarázása másnak
- ➤ Szintaktikus ellenőrzés:
 - o fordítóprogram esetén automatikus
 - o értelmező esetén sok futtatással

- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés:
 - o felhasználatlan változó/érték

```
i=1;
for(i=2;...)
{ ... }
```

o "gyanús" változó-használat

```
i=1;

for(int i=2;...)

{ ... i ... }

... i ...
```

o "identikus" transzformáció

```
i=1*i+0
```


- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés (folytatás):
 - o inicializálatlan változó

```
int n; //meggondolatlan kódolása
int k[n];//a spec.-nak/adatleírásnak
```

o definiálatlan (?) értékű kifejezés:

- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés (folytatás):
 - o érték nélküli függvény

```
szintaktikusan hibás a C++ nyelvben:
```

... de az alábbi csak figyelmeztetést vált ki:

```
int fv()
{
    ...
} ← ... warning: control reaches end of non-void function |
```


- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés (folytatás):
 - o azonosan igaz/hamis feltétel

```
(N>1 | N<100) / (N<1 && N>maxN)
```

Talán egy **beolvasás-ellenőrzés** kódolásakor jött ki.

o végtelen számlálós ciklus

```
for (int i=0;i<N;++i)
{
    ...
    --i; ← nem okoz fordítási hibaüzenetet
}</pre>
```

Talán egy while-os ciklus átírása során jött ki.

- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés (folytatás):
 - o pontatlan ciklus-szervezés

```
for (int i=0;i<N;++i)
{
    ...
    ++i; ← nem okoz fordítási hibaüzenetet
}</pre>
```

Egy **while**-os ciklus következetlen átírása során jöhetett ki.

- Szemantikus ellenőrzés, ellentmondáskeresés (folytatás):
 - végtelen feltételes ciklus (i<N feltételű ciklusban sem i, sem N nem vagy "szinkronban" változik)

```
i=1;
while (i<=N)
{
    ...
    i=+1; ← talán i+=1 akart lenni?
}</pre>
```

 konstans értékű, (bár) változókat tartalmazó kifejezés

```
y=\sin(x) \cdot \cos(x) - \sin(2x) / 2
```


Dinamikus tesztelés

Tesztelési módszerek:

- ➤ Fekete doboz módszerek (←nincs kimerítő bemeret nem lehet minden lehetséges bemenetre kipróbálni): a teszteseteket a program specifikációja alapján optimálisan választjuk.
- ➤ Fehér doboz módszerek (←nincs kimerítő út nem lehet minden végrehajtási sorrendre kipróbálni): a teszteseteket a program struktúrája alapján optimálisan választjuk.

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

- Ekvivalencia-osztályok módszere: a bemeneteket (vagy a kimeneteket) soroljuk olyan osztályokba, amelyekre a program várhatóan egyformán működik; ezután osztályonként egy tesztesetet válasszunk!
- ➤ Határeset elemzés módszere: az ekvivalencia-osztályok határáról válasszunk tesztesetet!

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Specifikáció: ➤ Bemenet: N∈N

≻ Kimenet: $0 \in \mathbb{N}$, $Van \in \mathbb{L}$

> Előfeltétel: N>1

> Utófeltétel: Van=∃i (2≤i<N): i | N és Van→2≤O<N és O | N és

∀i (2≤i<O): i ∤ N

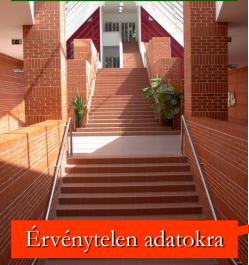
➤ **Feladat:** Adja meg egy N természetes szám valódi (1-től és önmagától különböző) osztóját!

Ekvivalencia osztályok (bemenet alapján):

1. N prímszám: 3

- 2. N-nek egy(-féle) valódi osztója van: 25=5*5
- 3. N-nek több, különböző valódi osztója is van: 77=7*11
- 4. N páros
- 5. N bármi, ami nem természetes szám

Dinamikus tesztelés: fekete doboz módszerek

Feladat: Adja meg egy N természetes szám valódi (1-től és önmagától különböző) osztóját!

Ekvivalencia osztályok (bemenet alapján):

- T. N prímszám: 3
- 2. N-nek egy(-féle) valódi osztója van: 25=5*5
- 3. N-nek több, különböző valódi osztója is van: 77=7*11
- 4. N páros

 $-2 \cup 3$

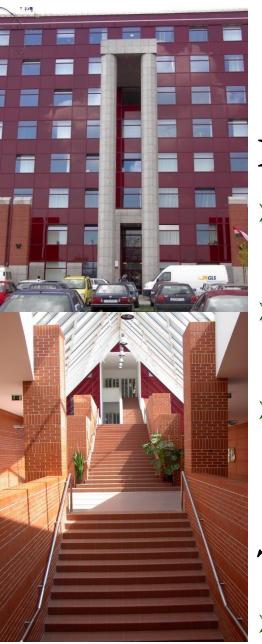
5. N bármi, ami nem természetes szám

Specifikáció:

- ► Bemenet: $N \in \mathbb{N}$
- ≻Kimenet: $0 \in \mathbb{N}$, $Van \in \mathbb{L}$
- ► Előfeltétel: N>1
- > Utófeltétel: Van=∃i (2≤i<N): i | N és Van→2≤O<N és O|N és
 - $\forall i \ (2 \le i < O): i \nmid N$

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Kipróbálási stratégiák:

- > utasítás lefedés: minden utasítást legalább egyszer hajtsunk végre!
- > feltétel lefedés: minden feltétel legyen legalább egyszer igaz, illetve hamis!
- > részfeltétel lefedés: minden részfeltétel legyen legalább egyszer igaz, illetve hamis!

Tesztadat-generálás:

Ezekhez továbbiakat itt talál: http://people.inf.elte.hu/szlavi/PrM1felev/Pdf/PrTea7.p df 1.3.2. fejezetében

> automatikus tesztbemenet-előállítás

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Feladat: Egy N természetes szám valódi (1től és önmagától különböző) osztója...

Utasítás lefedés:

- o i:=i+1 végrehajtandó: N=3
- o O:=i végrehajtandó: (←Van=Igaz) N=4

Dinamikus tesztelés: fehér doboz módszerek

Feladat: Egy N természetes szám valódi (1től és önmagától különböző) osztója...

Utasítás lefedés:

- o i:=i+1 végrehajtandó: N=3
- o O:=i végrehajtandó: (←Van=Igaz) N=4

Feltétel lefedés:

- o Ciklusfeltétel igaz: N=3
- o Ciklusfeltétel hamis: N=2 (be sem lép)
- o Elágazásfeltétel igaz: (↔Van=Igaz) N=4
- o Elágazásfeltétel hamis: (↔Van=Hamis) N=2

Speciális tesztelések

- ➤ Biztonsági teszt: ellenőrzések vannak?
- ➤ Hatékonysági teszt

Speciális programokhoz

- >Funkcióteszt: tud minden funkciót?
- Stressz-teszt: gyorsan jönnek a feldolgozandók, ...
- > Volumen-teszt: sok adat sem zavarja

Figyelem! Ha van outputfájl, akkor a kérdés szövege is abban "jelenik meg".

Futtatás adatfájllal (C++)

Elv:

A standard input/output átirányítható fájlba. Ekkor a program fájlt használ az inputhoz és az outputhoz. Következmény: szerkezetileg a konzol inputtal/outputtal megegyező kell legyen / lesz a megfelelő fájl.

"Technika":

A lefordított kód mögé kell paraméterként írni a megfelelő fájlok nevét.

prog.exe <inputfájl >outputfájl

Nyereség:

Kényelmes és adminisztrálható tesztelés.

Futtatás adatfájllal (C++)

Demo:

- 1. Készítsünk néhány bemeneti adatot tartalmazó fájlt (a konzol inputnak megfelelő szerkezetben)!
- 2. Futtassuk ezekkel az előbb elmondottak szerint:
 - 1.prog.exe <1.be >1.ki
 - 2.prog.exe <2.be >2.ki
 - 3
- 3. Ellenőrizzük a kimeneti fájlok tartalmát: olyane, amilyennek vártuk!
- Megjegyzés: tovább egyszerűsíthetjük a tesztelést, ha egy batch állománnyal automatizáljuk a 2.-t!
- Valahogy így: <u>próba</u>₁, <u>próba</u>₂...

Futtatás adatfájllal (C++)

Demo:

- 1. Készítsünk néhány bemeneti adatot tartalmazó fájlt (a konzol inputnak megfelelő szerkezetben)!
- 2. Futtassuk ezekkel az előbb elmondottak szerint:
 - 1.prog.exe <1.be >1.ki
 - 2.prog.exe <2.be >2.ki
 - 3
- 3. Ellenőrizzük a kimeneti fájlok tartalmát: olyane, amilyennek vártuk!
- Megjegyzés: tovább egyszerűsíthetjük a tesztelést, ha egy batch állománnyal automatizáljuk a 2.-t!
- Valahogy így: <u>próba</u>1, <u>próba2</u>...

Hibakeresés

Hibajelenségek a tesztelés során...

- > hibás az eredmény,
- > futási hiba keletkezett,
- > nincs eredmény,
- > részleges eredményt kaptunk,
- > olyat is kiír, amit nem vártunk,
- túl sokat (sokszor) ír,
- > nem áll le a program,
- > ...

Hibakeresés

Célja:

a felfedett hibajelenség okának, helyének megtalálása.

Elvek:

- > Eszközök használata előtt alapos végiggondolás.
- Egy megtalált hiba a program más részeiben is okozhat hibát.
- A hibák száma, súlyossága a program méretével nemlineárisan (annál gyorsabban!) nő.
- Egyformán fontos, hogy *miért* nem *csinálja* a program, amit *várunk*, illetve, hogy *miért csinál* olyat, amit nem *várunk*.
- Csak akkor javítani, ha megtaláltuk a hibát.

Hibakeresés

Hibakeresési eszközök (folytatás):

- Változó-, memória-kiírás (<u>feltételes fordítás</u>)
- > Töréspont elhelyezése
- Lépésenkénti végrehajtás
- > Adat-nyomkövetés
- Állapot-nyomkövetés (pl. paraméterekre vonatkozó előfeltételek, ciklus-invariánsok)
- > Postmortem-nyomkövetés: hibától visszafelé
- ➤ Speciális ellenőrzések (pl. indexhatár: .at(.)↔[.])

Hibakeresés (C++)

Hibakeresési eszközök:

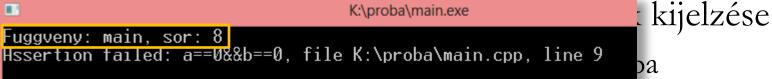
- > A hiba helyének és okának kijelzése
 - automatikusan futási hiba
 - manuálisan standard makrókkal (__LINE___,
 __func___, assert). Pl.

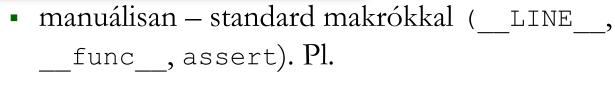

Hibakeresés (C++)

Hibakeresési eszközök:

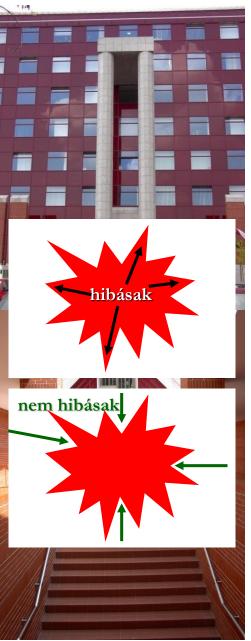
Hibakeresés (C++)

Hibakeresési eszközök:

manuálisan – standard makrókkal (__LINE___,
 __func___, assert). Pl.

Hibakeresési módszerek

Célja:

- A bemenetnek mely része, amire hibásan működik a program?
- Hol található a programban a hibát okozó utasítás?

Módszerfajták:

- 1. Indukciós módszer (hibásak körének bővítése)
- 2. Dedukciós módszer (hibásak körének szűkítése)
- 3. Hibakeresés hibától visszafelé
- 4. Teszteléssel segített hibakeresés (olyan teszteset kell, amely az ismert hiba helyét fedi fel)

Hibakeresési módszerek Példa az indukciós módszerre:

Feladat: 1 és 99 közötti N szám kiírása betűkkel

- > Tesztesetek: N=8 \Rightarrow jó, N=17 \Rightarrow jó, N=30 \Rightarrow hibás.
- ➤ Próbáljunk a hibásakból általánosítani: tegyük fel, hogy minden 30-cal kezdődőre rossz!
- ➤ Ha beláttuk (teszteléssel), akkor próbáljuk tovább általánosítani, pl. tegyük fel, hogy minden 30 felettire rossz!
- > Ha nem lehet tovább általánosítani, akkor tudjuk mit kell keresni a hibás programban.
- ➤ Ha nem ment az általánosítás, próbáljuk másképp: hibás-e minden 0-ra végződő számra!
- > ...

Hibakeresési módszerek Példa a dedukciós módszerre:

Feladat: 1 és 99 közötti N szám kiírása betűkkel

- > Tesztesetek: N=8 \Rightarrow jó, N=17 \Rightarrow jó, N=30 \Rightarrow hibás.
- > Tegyük fel, hogy minden nem jóra hibás!
- Próbáljunk a hibás esetek alapján szűkíteni: tegyük fel, hogy a 20-nál kisebbekre jó!
- > Ha beláttuk (teszteléssel), akkor szűkítsünk tovább, jó-e minden 40-nél nagyobbra?
- > Ha nem szűkíthető tovább, akkor megtaláltuk, mit kell keresni a hibás programunkban.
- ➤ Ha nem, szűkítsünk másképp: tegyük fel, hogy jó minden nem 0-ra végződő számra!
- > ...

Hibajavítás

Célja:

a megtalált hiba kijavítása.

Elvek:

- > A hibát kell javítani és nem a tüneteit.
- A hiba kijavítása a program más részében hibát okozhat (rosszul javítunk, illetve korábban elfedett más hibát).
- Javítás után a tesztelés megismételendő!
- A jó javítás valószínűsége a program méretével fordítva arányos.
- A hibajavítás a tervezési fázisba is visszanyúlhat (a módszertan célja: lehetőleg ne nyúljon vissza).

Dokumentációk

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

Fajtái:

- > Programismerteto
- > Felhasználói dokumentáció
- > Fejlesztői dokumentáció
- **>...**

Felhasználói dokumentáció

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

Tartalma:

- > feladatszöveg (összefoglaló és részletes is)
- ➤ futási környezet (szg.+or.+hw/sw-elvárások)
- ➤ használat leírása (telepítés, kérdések + lehetséges válaszok,...)
- > bemenő adatok, eredmények, szolgáltatások
- mintaalkalmazások példafutások
- > hibaüzenetek és a hibák lehetséges okai

Fejlesztői dokumentáció

Dőlten szedve, ami az aktuális nagy program estén a dokumentációból elhagyható.

Tartalma:

- Feladatszöveg, specifikáció, kovetelményanalízis
- > fejlesztői környezet (or.+fordító program, ...)
- > adatleírás (feladatparaméterek reprezentálása)
- algoritmusok leírása, döntések (pl. tételekre utalás), *más alternatívák, érvek,* magyarázatok
- kód, implementációs szabványok, ~ döntések
- > tesztesetek
- > hatékonysági mérések
- > fejlesztési lehetőségek

Szerző

Név: Szabó Emerencia

ETR-azonosító: SZEKAAT.ELTE Neptun-azonosító: ESZ98A Drótposta-cím: sze@elte.hu Kurzuskód: IP-08PAEG/77

Gyakorlatvezető neve: Kiss-József Alfréd

Feladatsorszám: 1

2015.04.12, 17:13

E nélkül be sem adható!

Szövegszerkesztési ismeretek a dokumentációhoz

- ➤ Karakterformázás (szöveg↔program)
- Bekezdésformázás, stílusok
- > Tabulátorok
- > Képbeillesztés (pl. a futás bemutatásához)
- > Fájlbeillesztés (pl. a kódhoz)
- > Oldalformázás (pl. élőfej, lapszámozás)
- > Táblázatok (pl. struktogram, tesztek)
- > Egyenletszerkesztő (pl. a specifikációhoz)
- > Szervezeti diagram-készítő

Szövegszerkesztési ismeretek a dokumentációhoz

C++ kód

```
//Szerző: Szabó Emerencia
//ETR-azonosító: SZEKAAT.ELTE
//Drótposta-cím: sze@elte.hu
#include <iostream>
#include <stdlib.h>
using namespace std;
const int MaxN=100; //tömbök maximális mérete
void beolvasas(int &n,float x[],float v[]);
void beolvasasVektor(int n,float v[]);
float skalarSzorzat(int n,const float x[],const fl
int maxIndex(int n, const float x[], const float y[]
//... a többi részfeladat függvényei
void kiiras(int n,const float x[],const float y[],
void billentyureVar();
```


Szövegszerkesztési isme-

```
*new 2 - Notepad++
File Edit Search View Encoding Language Settings Macro Run
                                                    Plugins Window ?
      Converter
                                                         NppExport
                                                                              Export to RTF
new 2
                                                         NppFTP
                                                                              Export to HTML
       //TNyer típus definiálása:
 16
                                                         Plugin Manager
                                                                              Copy RTF to clipboard
       struct TNyer{int bev, kia;};//reprezentáció
 17
       int operator +(int s, TNyer x);//TNyer tipu
 18
                                                         Spell-Checker
                                                                              Copy HTML to clipboard
       //a lényegi számítás függvénye:
 19
                                                                              Copy all formats to clipboard
       int sum(int _n, const TNyer _t[]);//_n TNyer 'összege' függvény fe
 20
 21
       //Billentvűre várás:
       void billreVar();
 22
 23
 24
       int main()
 25
     □ {
         //bemenet -csak most: konstansok, iqy nem kell beolvasni!-:
 26
         const TNyer Jov[]={{10,5},{5,10},{100,50}};//jövedelem tömb értékei
 27
         int N=sizeof Jov / sizeof(TNyer);//aktuális elemszám
 28
         //kimenet -mindjárt számítással-:
         int S=sum(N,Jov);
 30
 31
         //eredménymegjelenítés:
         cout << "Ossz jovedelem: " << S << endl;
 32
 33
 34
         billreVar();
                                                             Notepad++
 35
         return 0;
 36
 37
 38
       //TNyer típusú hozzáadás operátor definíciója:
       int operator +(int s, TNyer x)
 39
 40
 41
         return s + x.bev - x.kia;
```


Programkészítési elvek

- Stratégiai elv: a problémamegoldás logikája a lépésenkénti finomítás.
- Taktikai elvek: az algoritmuskészítés gondolati elvei a felülről lefelé kifejtéshez.
- > Technológiai elvek: algoritmus és kód módszertani kívánalmai.
- > Technikai elvek: kódolási technika.
- Esztétikai, ergonómiai elvek: emberközelség.

Stratégiai elv: lépésenkénti finomítás

Felülről–lefelé (top–down) =probléma–dekomponálás, –analizálás.

Alulról–felfelé (bottom–up) = probléma–szintézis.

1. szint

2. szint

3. szint

Nem alternatívák!

Taktikai elvek

- > Párhuzamos finomítás
- Döntések elhalasztása
- Döntések nyilvántartása
- ➤ Vissza az ősökhöz
- Nyılt rendszer felépítés (általánosítás)
- > Párhuzamos ágak függetlensége
- > Szintenkénti teljes kifejtés
- Adatok elszigetelése (pl. alprogramokba helyezéssel + paraméterezéssel + lokális adatok deklarálásával)

Technológiai elvek az algoritmus készítéshez

- Struktúrák zárójelezése
- Bekezdéses struktúrák
- > Értelmes utasítás-csoportosítás
- Kevés algoritmusleíró szabály definiálása, de azok szigorú betartása (pl. tétel
 - → algoritmus)
- Beszédes azonosítók, kifejező névkonvenciók (pl. <u>Hungarian Notation</u>)

Technikai elvek a kódoláshoz

- Barátságosság (pl. kérdések, címek)
- ➤ Biztonságosság (pl. I/O-ellenőrzések)
- ➤ Kevés kódolási szabály definiálása, de azok következetes betartása (algoritmus és kód koherenciája; továbbá pl. amígos ciklusokhoz, I/O-hoz)
- ► Jól olvashatóság (vö.: Code::Blocks-ban a kódolási stílusok)

Esztétikai/ergonómiai elvek

- > Lapokra tagolás, kiemelés, elkülönítés
- > Menütechnika
- > Ikontechnika, választás egérrel
- > Következetesség (beolvasás, kiírás, ...)
- > Hibafigyelés, hibajelzés, javíthatóság
- Súgó, tájékoztató
- > Ablakkezelés
- Értelmezési tartomány kijelzése
- > Naplózás

Programozási alapismeretek 9. előadás vége